

11.1.2021

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 30.11.2020, VN/8054/2019

LAUSUNTO TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIASEKTORIN ILMASTO- JA YMPÄRISTÖSTRATEGIAAN

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmistelevan työryhmän loppuraportista. Valtiovarainministeriöllä on ollut jäsen työryhmässä.

Työryhmä asetettiin marraskuussa 2019 tavoitteena muodostaa yhteinen näkemys alan ilmasto- ja ympäristövaikutuksista Suomessa ja suositella keinoja, joilla vaikutuksia voidaan hallita. Työryhmä on julkaissut väliraporttinsa 15.6.2020 ja loppuraportti julkaistiin 30.11.2020. Loppuraportti on asetettu lausuntokierrokselle laajan näkemyksen varmistamiseksi ennen strategian viimeistelyä.

Loppuraportti esittää vision Suomesta kestävien ICT-ratkaisujen käytön ja kehittämisen edelläkävijänä ja esittää toimenpide-ehdotuksia, jotka liittyvät ICT-infrastruktuurin energiatehokkuuteen, hukkalämpöjen hyödyntämiseen, verkkojen rakentamisen ympäristöystävällisyyteen, palvelujen energiatehokkuuteen, laitteiden materiaalivirtoihin, tietopohjan laajentamiseen ja kuluttajien tietoisuuteen sekä ICT-ratkaisujen ja nousevien teknologioiden ekologisesti kestävään hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Ehdotetuilla toimenpiteillä on laaja toimijajoukko alan yrityksistä ja julkishallinnosta järjestöihin, kouluihin, yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin.

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriön tehtäviin kuuluu valmistella tieto- ja hallintopolitiikkaa sekä näitä koskevaa lainsäädäntöä, ohjata julkisen hallinnon tietohallintoa, rakenteiden kehittämistä sekä yhteisiä palveluja ja palvelutuotantoa sekä ohjata sähköisen asioinnin ja tietoturvallisuuden yleisiä perusteita. ICT-alan ilmasto- ja ympäristövaikutuksia koskeva strategia on valtiovarainministeriön näkökulmasta tarpeellinen. Julkisen sektorin hankintayksiköiden merkitys merkittävänä ICT-alan ostajana voi vaikuttaa laajemminkin Suomen ICT-alan kykyyn ja haluun tuottaa esimerkiksi hiilineutraaleja ICT-palveluja. Julkisen sektorin merkitystä ilmasto- ja ympäristöystävällisten ICT-palvelujen tuottamiselle voisikin voimistaa laatimalla nykyistä tarkemmat tavoitteet ja seurantamittarit julkisen sektorin ICT-hankinnoille.

Valtiovarainministeriön ohjaukseen kuuluu julkisen hallinnon ICT:n näkökulmasta muutamia keskeisiä virastoja sekä palvelutuottajia. Hansel Oy valtion ja kuntien yhteishankintayksikkönä on merkittävin julkisen sektorin ICT-hankintayksikkö. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa valti-

onhallinnon toimialariippumattomat ICT-palvelut ja osaltaan vaikuttaa merkittävästi niihin ICT-ratkaisuihin, joita valtion virastoissa ja laitoksissa päivittäin käytetään. Digi- ja väestötietovirasto tuottaa julkisen hallinnon yhteisiä digitaalisen palvelutuotannon palvelukokonaisuuksia. Verohallinnon digitaalinen palvelutuotanto koskettaa käytännössä jokaista täysi-ikäistä ja toimivaltaista suomalaista. Näiden virastojen rooli on merkittävä myös edistettäessä kansalaisten tietoa julkisen sektorin ICT-toiminnan ja digitalisaation ympäristövaikutuksista ja kuinka kansalaiset voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa omaan sekä julkisen hallinnon hiilijalanjälkeen.

Valtion ICT-palvelutuotannon osalta valtiovarainministeriö näkee perusteltuna aloittaa arvioinnin soveltuvien osin myös julkisen sektorin tietoliikenneverkkojen ja kapasiteettipalvelujen energiatehokkuudesta ja ilmastovaikutuksista sekä ottaa näitä mitattaviksi ja seurattaviksi asioiksi esimerkiksi tulossopimuksissa ja muussa palvelutuotannon seurannassa. Lisäksi valtion keskeisten toimijoiden osallistuminen laajemminkin ICT-hankinnoissa ympäristönäkökulmia huomioivan arviointikriteerien valmisteluun on perusteltua.

Strategiassa esiin nostettu näkökulma tehokkaan ohjelmistokoodin tuottamisesta on olennainen julkisen sektorin näkökulmasta. Erityisesti digitaalisten palvelujen kehittämisessä tehokas koodi yhdistettynä tiedonhallinnan vaatimuksiin ja tietopolitiikan tavoitteisiin auttaa rakentamaan myös käyttäjien kannalta sujuvia ja toimivia palveluja sekä palveluprosesseja. Julkisen sektorin osalta osaamisen kehittäminen tehokkaan koodin ostamiseen ja arviointiin on keskeinen haaste. Myös panostaminen esimerkiksi nousevien teknologioiden hyödyntämiseen jää usein perustehtävien hoitamisen jalkoihin.

Julkisen sektorin digitalisaation edistämisen osalta valtiovarainministeriö on valmistellut strategiassa kuvatusti valtioneuvoston tutkimushanketta digitalisaation ilmasto- ja ympäristövaikutuksista. Parhaillaan valmisteltavana oleva EU:n elvitysrahasto ja sen kansallinen kohdentaminen esimerkiksi digitaalisten palvelujen edistämiseen voi olla mahdollisuus laajemminkin kasvattaa ympäristöystävällisten ICT-palvelujen käyttöä ja samalla lisätä palvelutuottajien halua tuottaa ympäristöystävällisiä ICT-palveluja. Tutkimus- ja rahoitusinstrumenttien kautta voidaan luoda välineitä ICT-palvelujen hankkijoille vaatia, tuottajille tuottaa ja käyttäjille hyödyntää mahdollisimman ympäristö- ja ilmastoystävällisten ICT-palvelujen avulla tuotettuja digitaalisia palveluja.

Lopuksi valtiovarainministeriö huomauttaa, että loppuraportin ehdotusten mahdolliset resurssitarpeet tulee kattaa valtionalouden kehysten puitteissa, tarvittaessa resursseja uudelleen allokoitua. Näitä mahdollisia määrärahatarpeita arvioidaan tarvittaessa tarkemmin julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä.

Valtiovarainministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa työryhmän loppuraporttiin.

valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Juha Majanen

budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

Tiedoksi

LVM, Tuuli Ojala
VM, Markus Rahkola